

Sygn. akt V KO 74/22

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński

w sprawie **T. P.**,
po rozważeniu na posiedzeniu, w Izbie Karnej,
możliwości wznowienia postępowania z urzędu,
w związku z wnioskiem obrońcy skazanego o wznowienie postępowania
w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 10 marca 2021 r., sygn. akt II AKa 452/19,
na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. (a contrario)

p o s t a n o w i ł:

- 1. stwierdzić niedopuszczalność wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania,**
- 2. stwierdzić brak podstaw do wznowienia postępowania z urzędu.**
- 3. zwrócić skazanemu T. P. uiszczoną opłatę.**

UZASADNIENIE

Obrońca skazanego T. P. wystąpiła z wnioskiem o wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 10 marca 2021 r., sygn. akt II AKa 452/19, wskazując, że w postępowaniu doszło do naruszenia art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., polegającego na braku udziału obrońcy skazanego w czynnościach, w sytuacji gdy jego udział był obowiązkowy, a powyższe doprowadziło do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, określonej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Pismo obrońcy skazanego T. P. należało potraktować jako „wniosek” w rozumieniu art. 9 § 2 k.p.k., który umożliwia stronom wystąpienie z inicjatywą dokonania czynności z urzędu. Z jednolitego w tej materii orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że wznowienie postępowania z uwagi na tzw. bezwzględne podstawy odwoławcze może nastąpić tylko z urzędu, a nie na wniosek strony (*uchwała SN z dnia 24 maja 2005 roku, I KZP 5/05; postanowienie SN z dnia 18 grudnia 2007 r., V KO 68/07*). Nie wyklucza to jednak impulsu strony w celu zainicjowania samego postępowania w tym przedmiocie, ponieważ strona może, zgodnie z art. 9 § 2 k.p.k., wnosić o dokonanie również tych czynności, które organ procesowy może lub powinien podejmować z urzędu. Strona nie ma natomiast prawa do samodzielnego uruchamiania tego postępowania.

Dokonana przez Sąd Najwyższy analiza uzasadnienia „wniosku” oraz akt przedmiotowej sprawy prowadzi do uznania, że brak jest podstaw do wznowienia postępowania w trybie art. 542 § 3 k.p.k. Zgodnie z tym przepisem postępowanie wznowia się z urzędu w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. W niniejszej sprawie Sąd Najwyższy nie stwierdził istnienia bezwzględnych przyczyn odwoławczych, w tym sygnalizowanej przez obrońcę skazanego w złożonym wniosku.

Autorka wniosku wskazując na istnienie uchybienia w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej podnosi, że doszło do naruszenia art. 79 § 3 k.p.k. w zw. z art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., polegającego na braku udziału obrońcy skazanego w czynnościach, w sytuacji gdy jego udział był obowiązkowy, a powyższe doprowadziło do zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, określonej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Na gruncie omawianej sprawy skazanemu T. P., na wniosek prokuratora, w dniu 18 maja 2018r. (w postępowaniu przygotowawczym) wyznaczono na podstawie art. 81 § 1 k.p.k. obrońcę z urzędu (k- 1734, tom IX). Następnie po sporządzeniu opinii sądowo psychiatrycznej - z której wynikało, że T. P. nie jest chory psychicznie ani upośledzony umysłowo oraz nie zachodzą warunki określone w art. 31 k.k. – prokurator wystąpił z wnioskiem o cofnięcie obrońcy z urzędu dla podejrzanego (k- 1763). W uwzględnieniu tego wniosku, decyzją procesową z dnia 20 czerwca 2018r. zatytułowaną „zarządzenie”, Przewodniczący II Wydziału

Karnego Sądu Okręgowego w Elblągu, na mocy art. 78 § 2 k.p.k. cofnął wyznaczenie obrońcy z urzędu dla tego podejrzanego wskazując, jako przyczynę tej czynności, na treść opinii sądowo-psychiatrycznej (k- 1788).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego niejednokrotnie podkreślano, że jeżeli sąd poweźmie uzasadnioną wątpliwość co do poczytalności oskarżonego i wyznaczy mu obrońcę z urzędu, to cofnięcie tej decyzji procesowej może nastąpić tylko wówczas, gdy biegli lekarze psychiatrzy stwierdzą, że poczytalność oskarżonego nie budzi wątpliwości nie tylko w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu, lecz także w czasie postępowania (tak zasadnie wyrok SN z 13.09.2007 r., IV KK 60/07, OSNwSK 2007, poz. 1991; zob. także postanowienie SN z 27.10.2005 r., I KZP 30/05, OSNKW 2005/11, poz. 107). W omawianej sprawie zaistniała klasyczna sytuacja opisywana w ww. orzeczeniach, nie ma żadnych wątpliwości co do samej treści opinii biegłych, którzy odnieśli się zarówno do stanu psychicznego T.P. w chwili dokonywania przypisanego mu czynu, jak również co do jego samodzielnej zdolności w czynnościach procesowych prowadzonych w sprawie.

Zgodnie z treścią art. 79 § 4 k.p.k. - *uznając za uzasadnioną opinię biegłych lekarzy psychiatrów, że czyn oskarżonego nie został popełniony w warunkach wyłączenia lub znacznego ograniczenia zdolności rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem i że stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny, **sąd orzeka, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy**. Prezes sądu albo sąd zwalnia wówczas obrońcę z jego obowiązków, chyba że zachodzą inne okoliczności przemawiające za tym, aby oskarżony miał obrońcę wyznaczonego z urzędu*. Niewątpliwym jest więc, że decyzja w przedmiocie cofnięcia wyznaczonego z urzędu obrońcy powinna zostać wydana w formie postanowienia, bo to wynika z treści ww. przepisu (sąd orzeka). Rzeczywiście, w tej sprawie, co trafnie zauważa obrońca skazanego P., decyzja procesowa z dnia 20 czerwca 2018r. oznaczona została jako „zarządzenie”, a jej mocą, na podstawie art. 78 § 2 k.p.k., już na etapie postępowania przygotowawczego cofnięto wyznaczenie obrońcy z urzędu dla niego, wskazując jako przyczynę tej czynności, na treść opinii sądowo-psychiatrycznej. Jak jednak wiadomo, zgodnie z art. 118 § 1 k.p.k., znaczenie czynności procesowej ocenia się

według jej rzeczywistej treści. Sąd Najwyższy podziela zapatrywania prawne, zgodnie z którymi przepis ten ma zastosowania także do organów procesowych (por. wyrok SN z 2 marca 2001r., V KKN 3/01, OSNWK 2001, nr 7-8, poz.63). To oznacza, że decyzja procesowa z dnia 20 czerwca 2018r. wydana przez Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Elblągu - odwołująca się wprost do wyraźnie wyrażonej treści opinii sądowo – psychiatrycznej, obejmującej także wskazanie, że T. P. nie tylko nie miał zniesionej lub ograniczonej poczytalności ale nadto może brać udział w postępowaniu i prowadzić samodzielnie swoją obronę w sposób rozsądny -jest postanowieniem omyłkowo jedynie nazwanym „zarządzenie”. Wprawdzie za podstawę prawną tego postanowienia przyjęto art. 78 § 2 k.p.k. a nie art. 79 § 4 k.p.k. ale i to nastąpiło omyłkowo bowiem treść decyzji Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Elblągu, gdy idzie o merytoryczne jej podstawy, odpowiada w pełni stawianym w art. 79 § 4 k.p.k. wymogom dla tego rodzaju decyzji. Warto przy tym zauważyć, że zastosowanie omyłkowe, jako podstawy prawnej art. 78 § 2 k.p.k. skutkowało pouczeniem o prawie do złożenia zażalenia na decyzję o cofnięciu prawa do obrońcy z urzędu (co stwarzało dodatkową gwarancję dla ochrony interesów skazanego), z której to możliwości skazany nie skorzystał. Marginalnie już tylko zauważyć należy, że w aktualnym stanie prawnym, nawet przy ponownym prowadzeniu w przedmiotowej sprawie postępowania, nie miałby skazany prawa do korzystania z pomocy obrońcy ustanowionego z urzędu.

W konsekwencji należy uznać, że niezaistniała w sprawie sytuacja obowiązkowego udziału obrońcy skazanego w czynnościach postępowania.

W tym stanie rzeczy orzeczono jak w postanowieniu.

[as
a]